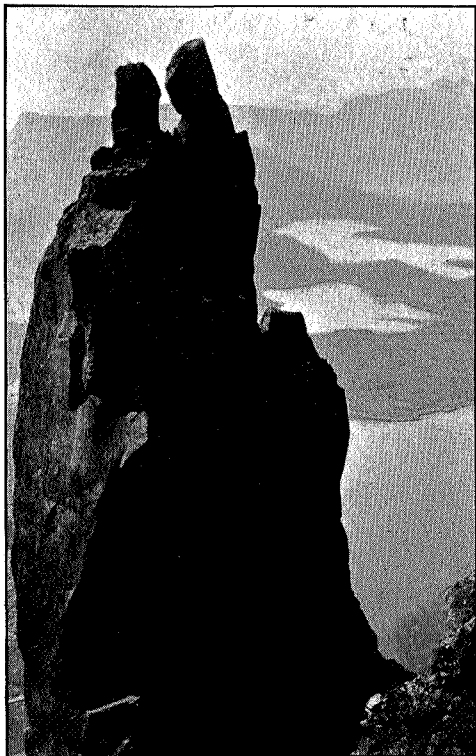

endel kultur; — en rekordjeger blir nok ikke særlig gammel i fjellet. —

At interessen i Trondhjem er lik null, er forbausende, —

Svolværgeita.

byen ligger jo i centret for alle våre fjellgrupper — Ennu er der jomfruelige topper på Dovre og i Trollheimen. Og nordover ligger alle de sagnomsuste kjemper, fjell med verdenskjent navn. Der er nok av nytt land å vinne. Og *hvilket* land! Fantastisk himmelstrebende formasjoner, soppformede og gjennomhullete, blankskurte eller sønderrevne, og rader av sylkvasse kniver. Å klyve i Nordland, klyve fra brenningen og op dit hvor fonnene luer rødt ved midnatt, og havsuser stiger med fugleskrikene op til oss i et veld av evig sommerlys — det er eventyr.

Og eventyret lokker!

Bror Wessel Bommen.

VERN NATUREN!

AV dr. HJALMAR BROCH

De fleste vil vel til en begynnelse synes at en slik opfordring er fullstendig overflødig, aller mest når den sies til turister. Men jeg våger det likevel og skal gi en begrunnelse av min anmodning til alle, selv å huske på opfordringen og alltid å fremholde den overfor alle andre, særlig da overfor de unge.

Verden vil bedrages og verden — vi mennesker — er gjennomgående meget flinke til å slå oss til ro med et eller annet behagelig selvbedrag. Et av de mest utbredte aksiomer har vært at «naturen beskytter sig selv», en setning som gang etter gang søkes anbragt som gravskrift over den natur som ødelegges. Ikke minst har vi hørt setningen utbasuneres innen jegerkretsene som en slags undskyldning for at de vil følge sine egne lyster tross advarsler fra ansvarsbevisste naturforskere.

Men er nu dette aksiom falsk? Har vi fra dyreverdenen eksempler som viser at naturen ikke formår selv å beskytte sig? Å ja — vi kan jo bare se oss litt om her i Trøndelag. Vårt edleste vilt, hjorten, hadde ikke klart å beskytte sig, hadde ikke menneskene i ellefte time innsett at de måtte verne om den. Og det var ikke nok med de paragrafene, jaktloven stiller op og som lar «skahjorten» fredløs — denne siste bestemmelsen vilde blitt den bekjente pinnen i likkisten om ikke videreeseende folk hadde tatt hånd i hanke med og sørget for effektive foranstaltninger til vern om vårt kronvilt. Sognli jaktklubbs arbeide gjennom mere enn én «menneskealder» har satt merker i hjortens historie i vårt land og må betegnes som mønstergyldig; de har skapt et privat «reservat» som

ikke bare skaffer denne klubbs medlemmer en storslagen og jevn, god jakt, men som også virker som en positivt regulerende faktor for de omgivende felter. Det er en linje som meget faller sammen med den hovedlinje, naturfredningsarbeidet har kjempet for gjennom alle år i zoologisk henseende: å skaffe våre betrungte viltsorter totalt fredede «reservater», områder der de kan søke hen og ha ro til alle årets tider, der de kan formere sig til en så stor stamme at de gir et jevnt tilsig av dyr til de omgivende jaktområder. Slike fredningsområder trenges hårdt, skal vi kunne redde de siste rester av landets villrein, og meget tyder på at selv om elgestammen ennå ikke er direkte i fare, så står den i den stilling at vi også for dens vedkommende burde gå til lignende forholdsregler for å komme bort fra de helt urasjonelle periodevise totalfredninger som den overdrevne jakt — ikke minst den ulovlige — har medført i siste halve århundre. Det burde være klart for alle tenkende mennesker etter de resultater vi kjenner fra andre land at reservat-linjen er den mest rasjonelle vi for tiden kan peke på.

Det er ikke fritt for, vi blandt «storviltet» kan peke på et ennå mere talende eksempel på at naturen trenger beskyttelse. Tenk på bjørnen! Et av våre nasjonale trekk, et dyr som nøie er knyttet til det beste i norsk folklore, et av våre i virkeligheten verdifulleste viltslag er nu snart helt ryddet ut takket være det rovdyrstempel som er festet på det så det er fredløst allemannsgods. Bjørnen burde naturlig vært sett på som annet storvilt, og det er trist at vi ikke her i likhet med vårt naboland har skaffet et effektivt stort fredningsområde, så våre etterkommere også kunde forstå den folkloristiske glorie som omstråler eventyrets konge.

Meget tyder på at også andre av våre dyreslag ligger under for «kulturens» utvikling. Kommunikasjonsmidlenes mektige utvikling har gitt jegerne øket effektivitet også i «avkroker» hvor viltet før hadde næsten fredede fristeder. Og vi må huske på at jakt og fangst beskatter dyrestammene meget sterkt, sterkere enn de fleste aner. Jegerne har yndet å gi rovdyr og rovfugler skylden og snakket i det vide og det brede om den enorme ødeleggelsen, disse dyr anstifter. De senere års studier har vist oss at dette er voldsomt overdrevet og at rovviltet har sin overordentlig store betydning i naturens hushold. Vi er nu kommet så langt nedover skråplanet

at vi må treffe alvorlige foranstaltninger i den anledning. Også rovdirene desimeres — våre kongeørner, våre mårer er så fåtalige at det berettiger til å innprente hos alle: vern om naturen!

Den materielle kulturs seiersgang er naturens ødeleggelse. Men ingen tenker derfor på i uvett å stanse denne seiersgang. Derimot er det mange som gjerne vil redde, hvad reddes kan, uten å gå de berettigede materielle interesser for nær, selv om vi som gjerne vil bevare noe av vår natur uforfalsket kan føle oss fristet til å be om «like rett for Loke som for Tor». Er det nødvendig å gi hele vår herlige natur på båten for materialismens skyld? Vi må ikke helt glemme at materialistisk kultur i nutid ikke er et evig gode, men at, på den annen side, naturen uforfalsket hører evigheten til. Og så langt turisten kan, bør — og vil — han verne om naturen i dens oprinnelige ophøiethet.

Turisten ja — her nevnte jeg noe så selvsagt at ingen finner noe å innvende. Og dog! Det er ikke turistene som satte opp reklamer på fjellveggene. Men var det ikke «turister» som klinte navnene utover Nordkapp? Og er det ikke turister som tar med sig «souvenirs» i form av dryppsten fra hulene, planter fra fjell og sjeldne voksesteder, for å opbevare dem hjemme? Neppe noe har vært mere ødeleggende for naturen enn nettop dette. I Østerrike og Jugoslavia har man måttet gjerde inn dryppstensforekomstene i de store huler og holde opsynsfolk for å hindre at hulenenes vakre interiører skulde bli ødelagt. Vi må derfor være på vakt selv i våre nordlandske huler.

Det er et almindelig resonnement at «det gjør ikke noe om jeg tar en enkelt liten bit dryppsten eller en enkelt blomst eller plante eller dreper et dyr», ofte tankeløst utfylt med: «Tar ikke jeg det, så gjør andre det». Det første resonnement kunde gå, om jeg var ene om det. Men hver eneste av de hundreder eller tusener turister som besøker stedet sier det samme, og da blir det meget, så meget at ulykken er skjedd. Det var på et hengende hår at vi fikk ryddet ut flere sjeldne planter på Dovre, dels av nevnte årsaker, dels fordi en «sjeldenhet» virker som en magnet på alle samlere, og slike primitive naturer fins det nok av i verden. Noen av dem samler også for vinningens skyld. Nei, vern om naturen — vær selv den første til å si: jeg skal iallfall yde min skjerv ved

ikke å røre ved noe av det vakre her. Vil jeg ha en «souvenir», kan jeg bruke mitt fotografiapparat.

Også en annen fare lurar på vår natur. Det er mange som gjerne vil «forbedre» den natur, vi lever oppe i. Det er for eksempel jegere som vil ha større trofeer, slik som da det var planer oppe om å «forbedre» vår hjortestamme ved å innføre Canadas wapiti til «blodopfriskning». Slike tiltak er overordentlig farlige. Ikke bare det at kryssninger av den art normalt bringer bestanden i forfall; man risikerer også å føre med inn med den nye dyreart snyltere, vi ikke har før — og vi har sørgelige erfaringer annetsteds fra at slike parasitter på «ny jord» kan kaste sig over nye dyreslag, hjemlige dyreslag, og herje etter en uanet målestokk. Og de nyere forskningsresultater viser at risikoen er tilstede, hvor forsiktig man enn går frem og hvilke «stadier» en innfører.

Det kan i det hele tatt ikke advares sterkt nok mot innførsel av nye dyreslag til landet. Vi står i øieblikket i en periode av uforstand i så måte og lukker øinene konsekvent til på mange hold for de ulykkene som slik import har forårsaket i andre land. Her er ikke stedet til nærmere å gå inn herpå — det er bare et advarende ord som sies. For vi må huske på at den uforfalskede norske natur er et klenodie som vi selv har fått i arv og som vi plikter å holde rent som den største arv, vi kan gi til våre etterkommere. Ingen kan forstå dette bedre enn våre turister.

Noe ganske annet er det, om vi flytter vårt eget lands dyreslag om til landsdeler, der de mangler nu, men der de har levet i tidligere tid. Slik som for eksempel når en innplanter norsk bever i Nea-områdene, der de sikkert har levet til menneskene ryddet dem ut. Vi var på vei til å miste dette vår naturs karaktertrekk; men jaktlovens totalfredning hjalp stammen i det sønnenfjeldske godt op. Men nu? Jo nu sprenger sørlendingene tilmed beverhyttene med dynamitt. Kan vi imidlertid få en stamme i Nea, har trønderne ennå en gang slått ring om norsk natur, om nasjonale realverdier.

En sier ikke for meget, når en fremholder at Trondhjems Turistforening har vært foran de fleste i arbeidet på å verne om naturen. Sylene-parken står som noe av det beste, vi eier og har her i landet, og foreningen har på en storstilet måte forstått å verne

om denne edelsten — den danner en motsats til fossefallene i Hardanger. Sylene-feltet vil alltid bli hvilestedet for naturelskeren. Men det blir noe mere — det er bakgrunn for landets historie. Og her står vi ved et kjernepunkt. Landets historie er det bånd som knytter nasjonen sammen; forståelsen av historien lærer oss å akte og ære de folk som vi skylder, hvad vi er. Men skal vi forstå og vurdere den helt ut, må vi ha adgang til å se og lære å kjenne noe av den natur, vårt folk har hatt å kjempe med gjennom tidene, og etter hvert som naturen legges inn under materialismens omformende kultur, svinner bakgrunnen for historien så denne blir til døde bokstaver. Derfor er det, vi søker å bevare naturen så langt vi evner. Derfor er det vi ber om like rett for Loke som for Tor. Og derfor samler vi oss, vi som er glade i vårt folk og dets historie, i dets uforfalskede norske natur og setter som motto:

Vern naturen!

Hjalmar Broch.

